

МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

METHODS OF INTERACTION BETWEEN LOCAL GOVERNMENT AND LAW ENFORCEMENT AGENCIES

Бурбика В.О.,

здобувач кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки
Сумського державного університету

У статті розглянуто теоретичні підходи до тлумачення поняття «метод» і «метод управління», на підставі чого запропоновано авторське визначення поняття методів взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами. З'ясовано й охарактеризовано коло основних методів, якими забезпечується належна організація та реалізація взаємодії між органами місцевого самоврядування і правоохоронними органами.

Ключові слова: методи, взаємодія, органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи.

В статье исследованы теоретические подходы к толкованию понятия «метод» и «метод управления». Представлено авторское толкование понятия методов взаимодействия органов местного самоуправления с правоохранительными органами. Отмечено, что для осуществления взаимодействия между органами местного самоуправления и правоохранительными органами применяются различные группы методов, в частности административные, организационные, социально-психологические и экономические.

Ключевые слова: методы, взаимодействие, органы местного самоуправления, правоохранительные органы.

The article, based on scientific views of scientists, the theoretical approaches to the interpretation of the term “method”. Courtesy of the author’s vision on the interpretation of the concept of methods of interaction between local government and law enforcement agencies. Emphasized that in the course of interaction between local governments and law enforcement agencies use different groups of methods, including: administrative, organizational, social, psychological and economic.

Key words: methods of interaction, local governments, law enforcement agencies.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства одним із головних завдань, що стоять перед державою, є забезпечення громадської безпеки й порядку на місцях. Якісне вирішення зазначеного завдання можливе лише в разі налагодження ефективної взаємодії між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами, що, у свою чергу, потребує застосування комплексу певних способів і прийомів. Саме тому актуальним є дослідження методів взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами.

Деякі аспекти взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими органами державної влади були предметом наукових пошуків Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурміна, В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, С.В. Ківалова, О.М. Бандурки й інших. Проте проблемі взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами, зокрема методам її здійснення, на нашу думку, приділено недостатню увагу.

Саме тому **метою статті** є розкриття сутності і змісту методів взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами.

Виклад основного матеріалу. Розпочати дослідження проблеми, що розглядається в статті, пропонуємо з визначення теоретичних підходів до тлумачення поняття «метод». Справедливо буде зауважити, що в науковій літературі не існує єдиного підходу до розуміння змісту зазначеного поняття, адже воно є універсальним і застосовується в усіх сферах

наукового пізнання. Так, з етимологічного погляду слово «метод» потрібно розуміти як спосіб, порядок, основу; прийнятий шлях для ходу, досягнення чого-небудь, у вигляді загальних правил [1, с. 823]. З погляду філософії метод – це спосіб побудування й обґрунтування системи філософського знання; сукупність прийомів і операцій практичного й теоретичного освоєння діяльності [2, с. 358]. У свою чергу, у Філософському словнику М.М. Розенталь зазначає, що метод – це шлях до мети, спосіб її досягнення [3, с. 241]. У Тлумачному словнику української мови поняття «метод» визначається як прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі [4, с. 246]. С.В. Ківалов відмічає, що методом є способи, прийоми безпосереднього та цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на підпорядковані їм об'єкти управління [5, с. 188]. Заслугує на увагу точка зору В.С. Зеленецького, котрий під методами розуміє сукупність взаємопов'язаних правил, технологічних прийомів і наукових положень, які визначають оптимальні шляхи та способи реалізації пізнання й перетворення дійсності. На його думку, відповідні методи можуть бути реалізовані лише за допомогою конкретних дій, тобто тактичних прийомів їх реалізації [6, с. 213]. Отже, поняття «метод» розуміють у багатьох значеннях: спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя; прийом або система прийомів, що застосовуються в якій-небудь галузі діяльності; спосіб дії, боротьби тощо [7, с. 664]. Оскільки будь-яка взаємодія передбачає

управління нею, то в контексті нашого дослідження доцільно розглянути, що являють собою «методи управління».

О.М. Бандурка визначає методи управління як сукупність прийомів, операцій і процедур підготовки та прийняття, організації й контролю виконання управлінських рішень, що приймаються учасниками управлінського процесу [8, с. 37]. В.А. Ліпкан під методом управління розуміє науково обґрунтований, дозволений законом спосіб дії на об'єкт управління для найбільш правильного оперативного розв'язання управлінських завдань і досягнення максимальної ефективності управління [9, с. 276]. На думку Г.Х. Попова, методи управління – це насамперед способи, шляхи та засоби для досягнення цілей управління [10, с. 129]. Існує точка зору, що методи управління – це юридичний інструментарій, який впливає на характер і вияви вольової поведінки людей у суспільній організації. Є визначення методів управління як сукупності прийомів, операцій і процедур підготовки й прийняття, організації та контролю виконання управлінських рішень, що приймаються учасниками управлінського процесу [11, с. 5].

Отже, під методами взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами потрібно розуміти сукупність науково-обґрунтованих і закріплених на законодавчому рівні прийомів і способів, за допомогою яких забезпечується належна організація й реалізація зазначеної взаємодії. Основні з цих методів можна поділити на такі групи: адміністративні, організаційні, соціально-психологічні та економічні.

Адміністративні методи, пише О.О. Погрібний, полягають у впливі суб'єкта управління на його об'єкт через режим владно-розпорядчих указівок і організаційно-структурні упорядкування [12, с. 110]. На думку В.К. Колпакова, адміністративні методи – це засоби впливу на діяльність підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян з боку органів управління шляхом прямого встановлення їхніх обов'язків, наказу, що спирається на владні повноваження і стан підпорядкування. Це односторонній вибір органом управління способу вирішення завдання чи конкретного варіанта поведінки об'єкта управління [13]. Зазначений метод ґрунтується на підпорядкуванні закону, правопорядку, вищій посадовій особі, має обов'язковий характер. За його допомогою діють механізми примусу, які формуються для захисту інтересів суспільства, держави, особистості, реалізуються права та обов'язки керівників, підтримується службова й трудова дисципліна, забезпечуються умови виконання працівниками своїх обов'язків [14]. Отже, зазначений метод дає змогу в односторонньому порядку визначити завдання, права та обов'язки, форми й інші важливі аспекти поведінки правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування в процесі налагодження і здійснення їхньої взаємодії. Владний характер адміністративного методу також виявляється в тому, що рішення, які приймаються суб'єктом управління, є обов'язковими для об'єкта (об'єктів) управління,

недотримання яких тягне адміністративну або дисциплінарну відповідальність. Важливим аспектом адміністративного методу є те, що він пов'язаний із можливістю застосування дисциплінарного впливу, який має суттєве значення для підтримки стабільності організаційних зв'язків.

Наступну велику групу методів становлять організаційні методи. На переконання В.С. Основіна, організаційні методи – це такі управлінські засоби, які не регламентовані детально нормами права, але є необхідними для успішного здійснення управління [15]. На нашу думку, варто погодитись із точкою зору В.С. Четверикова й В.В. Четверикова, що організаційні методи – це способи впливу на структуру системи, її внутрішню організацію з метою забезпечення найбільш ефективного її функціонування [16, с. 45]. У процесі взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами використовується комплекс організаційних методів, серед яких можна відзначити такі:

– метод прогнозування – це метод, за допомогою якого використовується як накопичений у минулому досвід, так і поточні припущення щодо майбутнього з метою його визначення. Якщо прогнозування виконано якісно, результатом буде картина майбутнього, яку можна застосовувати як основу для планування [17]. Зазначений метод є способом дослідження об'єкта, що спрямований на розробку прогнозів. У контексті нашої проблеми змістом зазначеного методу є передбачення на основі аналітичних даних напрямів, характеру й особливостей розвитку взаємодії між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами, а також її результатів;

– метод планування, який у загальному розумінні означає сукупність прийомів і способів мислення, що дають змогу на підставі аналізу ретроспективних даних, зовнішніх і внутрішніх зв'язків об'єкта планування, а також змін у межах розглянутого явища зробити висновки про те, яким буде цей об'єкт після певних дій [18, с. 86]. У контексті нашого дослідження цей метод полягає у визначенні конкретних заходів щодо взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами, термінів їх проведення, відповідальних за проведення цих заходів осіб;

– метод погодження актів і рішень. Під час взаємодії між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами повинен досягатись певний консенсус чи компроміс із вирішення їхніх спільних завдань, що в результаті призводить до вироблення спільних рішень (здебільшого організаційного характеру);

– метод контролю. Контроль – це функція управління, для якої характерна система спостереження й перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта прийнятим управлінським рішенням, виявлення результатів впливу суб'єкта на об'єкт, допущених відхилень, коригування [19, с. 234]. Указаний метод полягає в тому, що сторони зазначених відносин мають право здійснювати взаємний контроль за тим, як кожна з них виконує свої обов'язки в межах спільних рішень, що були прийняті ними;

– метод інформаційного забезпечення пов'язаний з отриманням, опрацюванням, використанням і збереженням інформації, що відбиває реальні явища, події, факти тощо. Щодо взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів, то головним тут є відбір значимої для такої взаємодії інформації й чітко окреслення її меж. Цей метод дає змогу визначити необхідну інформацію для досягнення поставлених перед зазначеними органами завдань, підвищення їх ефективності, вирішення поточних і перспективних завдань. Значення інформаційного забезпечення в цьому разі полягає в тому, що всі заходи, спрямовані на вказану взаємодію, повинні базуватися на систематизованих даних про реальні події. Ідеться про інформаційну систему органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів, де переплітаються різні види інформації;

– метод інструктування є найбільш м'яким способом організаційного впливу, який може здійснюватися органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами. Найбільш доцільно його використовувати за наявності знань чи досвіду, яких немає в іншій стороні взаємовідносин. Це надасть можливість найбільш ефективно і якісно налагодити взаємодію між указаними органами, що в результаті сприяє досягненню поставлених завдань;

– метод роботи з кадрами (підготовка, перепідготовка, стажування тощо) дає змогу підготувати висококваліфікованих кадрів, котрі будуть чітко розуміти роботу іншого органу, з яким відбувається взаємодія, унаслідок чого ефективніше використовуватимуться кадрові ресурси обох сторін указаних відносин для досягнення ними загальної мети.

Отже, організаційні методи взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів є засобом налагодження ефективного, а головне, дієвого зв'язку між зазначеними органами, який суттєво сприяє виконанню спільних завдань, що стоять перед ними.

Наступною групою методів є соціально-психологічні, до яких, як правило, зараховують примус і переконання. Примус є методом, що спирається на організаційну підпорядкованість суб'єктів і реалізу-

ється через владні веління або прямий вплив. Досягнення бажаного результату в разі використання методу примусу здійснюється всупереч волі об'єкта управління за його внутрішнього, а інколи й зовнішнього опору, протидії [14]. У свою чергу, метод переконання – вплив на свідомість, що вчиться за допомогою логічних доказів, дає змогу сформувати систему знань, цінностей, ідеалів [20]. Вищенаведені методи тісно взаємопов'язані та логічно доповнюють один одного [21, с. 75]. Вони є засобом безпосереднього впливу на волю й поведінку органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів, забезпечення організованості їхньої діяльності [20, с. 493].

Остання група методів – економічні. Це такі способи впливу на поведінку суб'єктів господарювання, які ґрунтуються на застосуванні сукупності важелів економічного стимулювання й викликають зацікавленість у виконанні певної роботи, у підвищенні продуктивності праці [22, с. 40]. Вони є комплексом економічних засобів, прийомів, важелів, що використовуються з метою забезпечення високої ефективності функціонування виконавчої сфери (державного управління) [22]. Ця група методів сприяє здійсненню належного фінансового забезпечення досліджуваних органів, яке, у свою чергу, сприяє досягненню поставлених перед ними завдань. Маючи гідне економічне забезпечення, органи місцевого самоврядування та правоохоронні органи мають можливість оперативно і якісно реалізувати розроблені спільні програми.

Висновки. Підсумовуючи, варто зауважити, що під час здійснення взаємодії між органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами застосовуються різні за своїм характером методи, які спрямовані на організацію й забезпечення ефективної співпраці між указаними суб'єктами, а також мають на меті підтримання дисципліни й належне виконання сторонами своїх обов'язків. Варто відмітити, що зазначені методи взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів не мають належного законодавчого оформлення, оскільки відсутні нормативно-правові документи, які б комплексно й більш-менш чітко регулювали механізм цієї взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Петрушенко В. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції / В. Петрушенко. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 352 с.
2. Философский энциклопедический словарь / редкол. : С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.
3. Философский словарь / под ред. М.М. Розенталя. – М. : Политиздат, 1972. – 496 с.
4. Словник української мови. – К., 1973. – Т. 4. – 1973. – С. 92.
5. Ківалов С.В. Адміністративне право України : [підручник] / С.В. Ківалов. – Одеса : Юрид. літ., 2003. – 893 с.
6. Зеленецкий В.С. Общая теория борьбы с преступностью / В.С. Зеленецкий. – Х. : Основа, 1994. – Ч. 1 : Концептуальные основы. – 1994. – 375 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та СД) / уклад, і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
8. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення / О.М. Бандурка. – Х. : Основа, 1996. – 398 с.
9. Теорія управління в органах внутрішніх справ : [навчальний посібник] / [В.А. Ліпкан, О.С. Доценко, О.В. Кузнєцов та ін.] ; за ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2007. – 884 с.
10. Попов Г.Х. Проблемы теории управления / Г.Х. Попов. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Экономика, 1974. – 419 с.
11. Управленческие процедуры / отв. ред. В.М. Лазарев. – М. : Наука, 1988. – 271 с.
12. Коваль Л.В. Адміністративне право : [курс лекцій для студентів юрид. вузів та факультетів] / Л.В. Коваль. – К. : Вентурі, 1996. – 208 с.

13. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] / В.К. Колпаков. – 2-е вид., доп. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 752 с.
14. Адміністративне право : [навчальний посібник] / [З.Р. Кісіль, Р.В., М.В. Ковалів, О.І. Остапенко]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 533 с.
15. Зуйков Г.Г. Систематизация методов социального управления / Г.Г. Зуйков, Э.П. Масленников // Проблемы совершенствования административных методов управления органов внутренних дел : сборник научных трудов. – К., 1984. – С. 3–12.
16. Четвериков В.С. Основы управления в органах внутренних дел : [учебное пособие] / В.С. Четвериков, В.В. Четвериков. – М. : Новый Юрист, 1997. – 128 с.
17. Дикань Н.В. Менеджмент : [навчальний посібник] / Н.В. Дикань, І.І. Борисенко. – К. : Знання, 2008. – 389 с.
18. Погодина И.В. Проблемы планирования в российской юридической практике : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / И.В. Погодин. – Владимир, 2004. – 181 с.
19. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом / В.Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1968. – 384 с.
20. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред-кол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл. ; Юридична думка, 1998–2004. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с.
21. Ярмиш О.П. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : [навчальний посібник] / О.П. Ярмиш. В.О. Серьогін. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту. внутр. справ, 2002. – 672 с.
22. Крупка Ю.М. Аграрне право України : [навчальний посібник для дистанційного навчання] / Ю.М. Крупка ; за наук. ред. Н.Р. Малишевої. – К. : Університет «Україна», 2006. – 160 с.

УДК 342.9

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВИХІДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

SOCIAL POLICY AND ITS BASIC FEATURES

Галицина Н.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
директор Бердянського інституту державного та муніципального управління
Класичного приватного університету*

У статті проаналізовано сформульовані в літературі підходи до розуміння сутності й вихідних характеристик соціальної політики. Надано авторське визначення категорії «соціальна політика». Обґрунтовується висновок про необхідність розмежування соціальної політики та державних дій, спрямованих на її реалізацію. Стверджується, що соціальна політика спільно з такими категоріями, як соціальна справедливість і соціальні права, закладає теоретичну основу концепції соціальної держави, реалізація якої здійснюється вже на рівні виконання державою соціальної функції. У статті визначаються також основні завдання соціальної політики та її принципи.

Ключові слова: соціальна держава, соціальна політика, соціальні права, соціальна функція, завдання соціальної політики, принципи соціальної політики.

В статье проанализированы сформулированные в литературе подходы к пониманию сущности и исходных характеристик социальной политики. Дается авторское определение категории «социальная политика». Обосновывается вывод о необходимости разграничения социальной политики и государственных действий, направленных на ее реализацию. Утверждается, что социальная политика совместно с такими категориями, как социальная справедливость и социальные права, закладывает теоретическую основу концепции социального государства, реализация которой осуществляется уже на уровне исполнения государством социальной функции. В статье определяются также основные задачи социальной политики и ее принципы.

Ключевые слова: социальное государство, социальная политика, социальные права, социальная функция, задания социальной политики, принципы социальной политики.

The paper analyzes the approaches set out in the literature to understand the nature and source characteristics of social policy. The author's definition of the category of "social policy". The conclusion about the necessity of differentiation of social policy and governmental actions aimed at its implementation. It is argued that social policies together with such categories as social justice and social rights, laying the theoretical basis of the concept of the social state, the implementation of which is carried out at the level of execution of the state social functions. The article also defines the main tasks of social policy and its principles.

Key words: welfare state, social policy, social rights, social function, tasks of social policy, principles of social policy.

Визнання й фіксація соціальних прав індивіда на рівні міжнародних і вітчизняних нормативних актів вимагає також розробки відповідної соціальної політики, у якій має знайти вияв ставлення держави до форм, методів та обсягів гарантування й реалізації соціальних прав людини та громадянина. З огляду

на це актуальним є питання, пов'язане з уточненням змісту й складових елементів соціальної політики.

Аналіз наукової літератури показує, що на сьогодні зазначена проблематика вже була предметом наукового аналізу, який проводився, зокрема, В. Жмиром, О.Кругловою, С.Прилипком, О.Сімкіною та інши-